

ПРОФЕСІЙНА ЕТИКА БУХГАЛТЕРА

Одним із найважливіших питань діяльності будь-якого працівника є проблематика дотримання ним норм та положень професійної етики як невід'ємної частини розвитку організації. Професійна етика є цілісним поняттям, яке являє собою комплекс норм, правил та положень, загальноприйнятих у певній професії чи сфері діяльності для працівників. Дотримання цих норм та правил поведінки на роботі – це питання міжособистісних взаємин у сфері професійної діяльності і суспільства, довіри до професії. В основному вона зачіпає ті сфери діяльності, де існує взаємодія людей та їх залежність від дій професіонала, наслідки яких можуть серйозно вплинути на життя людини.

У цьому плані вкрай важливу та особливу роль відіграє професійна етика бухгалтера, оскільки його професійна діяльність вимагає особливого контролю та самоконтролю щодо неухильного дотримання етичних норм. Безумовно, що сфера фінансів, обліку та оподаткування стає все більш важливою та фактично базисною у сучасній системі економічних відносин, а тому є запорукою для успішної ефективної діяльності будь-якого підприємства незалежно від його спрямованості та форми власності. І саме бухгалтер в силу своїх посадових обов'язків має справу із величезним масивом фінансових, товарно-матеріальних та інших ресурсів, причому не будучи їх власником. Тому робота бухгалтера напряму пов'язана із підвищеною відповідальністю за свої дії та вчинки. Звісно ж, щоб заслужити довіру керівництва, інвесторів, партнерів організації чи підприємства, бухгалтер має володіти не тільки високими професійними, але й моральними якостями. Знову ж таки – всі ті ситуації, в які потрапляють бухгалтери в ході виконання своїх професійних завдань, чинять серйозний вплив на розвиток професійної етики взагалі та етики бухгалтерської діяльності зокрема. Тому актуальність проблематики професійної етики бухгалтера в Україні сьогодні є безсумнівною.

Питаннями теорії, методології та практики професійної етики бухгалтера в сучасних умовах економічних відносин в Україні займалися такі відомі учені, як Бралатан В.П., Бурденко І.М., Бутинець Ф.Ф., Голов С.Ф., Голубка Я.В., Гуцаленко Л.В., Єременко А.В., Єрмолаєва М.В., Здирко Н.Г., Зубілевич С.Я., Кириченко І.О., Косовська Ю.С., Костюченко В.М., Кузіна Р.В., Кулинич М.Б., Лугова О.І, Нужна О.А., Орехова А.І., Романченко Ю.О., Скакун Л.С., Скорук О.В., Чижевська Л.В. тощо. Дані вчені крізь призму міжнародного передового досвіду, вітчизняних реалій життя аналізували сферу етичної поведінки бухгалтера, проблематику кодифікації етичних вимог та положень щодо діяльності бухгалтера в чинному вітчизняному законодавстві, систематизували найбільш важливі загальнотеоретичні методологічні підходи та концепції з даної проблематики, досліджували загальні засади регулювання професії бухгалтера та фахової етики бухгалтерських працівників в Україні та ін.

Професійна етика бухгалтера є органічною складовою загальної етики, яка склалася ще в античну епоху і постійно розвивалася та удосконалювалася як наука та практика впродовж віків. Зародження власне ж професійної етики пов'язується з іменами Аристотеля, Гіппократа, Демокріта, а згодом І. Бенґама, Ш. Монтеск'є, О. Конта, Е. Дюркгейма та ін. Фактично переважна більшість мислителів усіх періодів розвитку людства так чи інакше зачіпали питання професійної етики у своїх дослідженнях. Сьогодні професійна етика є комплексною і вкрай важливою науковою дисципліною, а її вивчення є дуже потрібним для всіх без винятку працівників.

Найголовнішими категоріями професійної етики бухгалтера є його професійний обов'язок, професійна справедливість та професійна честь і гідність. Професійний обов'язок – це службові і моральні вимоги до певного виду діяльності. Проаналізувати результати своєї праці з позицій загальнолюдських моральних цінностей спеціалісту допомагає професійна совість. Вона органічно переключається з такими поняттями, як професійна честь, професійна гідність, професійна справедливість. Професійна честь і гідність визначають оцінку даної професії суспільством (честь) та самооцінку її самими представниками цієї професії (гідність). Від професійного такту залежать взаємини з іншими людьми, з'ясування в процесі спілкування з ними ділових проблем. Професійна справедливість – це співрозмірність між заслугами та їх визнанням, правами й обов'язками, злочинами і покараннями. Професійна етика обґрунтовує певну систему моральних норм, які регулюють поведінку та взаємини людей у тій чи іншій професійній діяльності.

Особливу роль відіграє професійна етика для бухгалтера, оскільки професія бухгалтера належить до вкрай відповідальних, особливо для подальшого прийняття управлінських рішень. Тому до професійного бухгалтера пред'являються дуже багато різних вимог та критеріїв, які органічно впливають із їх посадових обов'язків – так, наприклад, бухгалтери в залежності від специфіки діяльності займаються бухгалтерською та фінансовою звітністю, питаннями управління, оподаткуванням, інформаційними системами, корпоративними фінансами та інтелектуальними ресурсами тощо. Усе це вимагає від бухгалтера не просто вільного володіння та вправного і ефективного користування своїми професійними вміннями та навичками (хоча й це є вкрай важливим), але й неухильного дотримання кодексу поведінки бухгалтера. Саме тому в світі уже давно були створені спеціальні акти, які в кодифікованій формі регулюють морально-етичну поведінку бухгалтера – це у першу чергу Рада з Міжнародних стандартів етики для бухгалтерів (РМСЕБ), Рада з Міжнародних стандартів аудиту та надання впевненості, Рада з Міжнародних стандартів бухгалтерської освіти та Рада з Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку в державному секторі, які є незалежним органом у структурі Міжнародної федерації бухгалтерів (МФБ). Саме РМСЕБ встановлює стандарти та розробляє Кодекс етики для професійних бухгалтерів, застосовний в усьому світі.

Даний кодекс має служити основою для інших кодексів етики, розроблених і використовуваних уже національними бухгалтерськими організаціями. Кодекс поширюється на всіх професійних бухгалтерів, незалежно від того, чи

працюють вони в промисловості, торгівлі, державному секторі чи освіті. Також дана організація розробляє тлумачення кодексу для вирішення питань, які мають широке значення. РМСЕБ служить суспільним інтересам, встановлюючи високоякісні етичні стандарти для професійних бухгалтерів і сприяючи зближенню міжнародних і національних стандартів етики. Єдиний набір етичних стандартів може підвищити якість та узгодженість послуг, що надаються професійними бухгалтерами в усьому світі, сприяючи, таким чином, довірі суспільства до професії бухгалтера. В основі Міжнародного кодексу етики професійних бухгалтерів узагальнено фундаментальні принципи етики, а це чесність, об'єктивність, професійна компетентність та належна ретельність, конфіденційність та професійна поведінка – саме вони визначають стандарт поведінки, який очікується від професійного бухгалтера, і відображають першочергові вимоги до професії у відповідності з суспільними інтересами. Ці фундаментальні принципи, а також різні категорії загроз є незмінними. Також незмінними залишаються загальні вимоги щодо застосування концептуальної основи для відповідності основоположним принципам і, якщо можливо, незалежності. Ключова роль даного кодексу, до дій якого приєдналася і Україна у грудні 2007 року (а у березні 2021 року на офіційному сайті Мінфіну був розміщений офіційний переклад кодексу) – протидія корупції, адже саме бухгалтерська сфера вимагає найбільш прозорого та чесного звітування стосовно обліку та оподаткування фінансів. Окрім того, дотримання кодексу етики бухгалтера дає можливість зменшити нормативні видатки на узгодженість у регулюванні між юрисдикціями, запобігти шахрайству у фінансовій сфері, забезпечувати цілі сталого розвитку та підтримувати усталені засади корпоративної звітності.

Таким чином, професійна діяльність будь-якого бухгалтера неминуче і об'єктивно ґрунтується як на фахових уміннях, навичках та знаннях, так і на моральних нормах та цінностях, представлених у Кодексі етики для професійних бухгалтерів.

Використана література

1. Професійна етика бухгалтера: підручник. С.Ф. Голов, Я.В. Голубка, В.М. Костюченко, Р.В. Кузіна, Л.В. Чижевська. Житомир, ПП Рута. 2022. 260 с.
2. Кодекс етики професійних бухгалтерів. Рада з Міжнародних стандартів етики бухгалтерів. URL: <https://utka.su/ZkxJR>
3. Кулинич М. Б., Скорук О. В. Професійна етика бухгалтера, аудитора та податківця : конспект лекцій. Луцьк : Волинський національний університет імені Лесі Українки, 2022. 113 с. УДК 657/.6-051:174(07).